

Лаврук А. В.,

курсант факультету забезпечення
державної безпеки,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

Науковий керівник:

Бейкун А. Л.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правового
забезпечення та правоохоронної
діяльності факультету забезпечення
державної безпеки,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ У КОНТЕКСТІ ЗБРОЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

У сучасних умовах повномасштабної агресії проти України питання національної безпеки набуває ключового значення в системі стратегічного управління державою. Національна безпека перестала розглядатися лише як військова категорія та трансформувалася у комплексний політичний інструмент державної стратегії. Вона охоплює не лише обороноздатність держави, а й стійкість економіки, життєздатність соціальних інститутів, інформаційну безпеку суспільства, надійне функціонування критичної інфраструктури та готовність державних інституцій до реагування на гібридні, кібернетичні й неконвенційні загрози. Такий підхід закріплений у профільному законодавстві та стратегічних документах, де національна безпека виступає системною складовою державної політики та довгострокового розвитку України [1 - 5].

Правову основу ролі національної безпеки в державній стратегії створює Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469-VIII, який дає визначення національної безпеки, встановлює принципи її забезпечення (зокрема пріоритет прав людини, цивільний контроль, комплексність і превентивність) та розмежовує повноваження органів державної влади у секторі безпеки й оборони. Закон формалізував інституційні основи: створення механізмів координації, відповідальності та взаємодії між відомствами і, тим самим, заклав правову базу для інтеграції нацбезпеки у загальнодержавну стратегію [1].

Стратегічний рівень визначення ролі національної безпеки в державній політиці представлений Стратегією національної безпеки України, схваленою

РНБО та введеною в дію Указом Президента від 14 вересня 2020 року (Указ Президента України №392/2020). В означеній Стратегії визначені стратегічні цілі: забезпечення державного суверенітету і територіальної цілісності, створення надійної системи стримування та реагування на загрози, підвищення стійкості держави і суспільства. У стратегічному документі підкреслено значення міжсекторного підходу, трансформації сектору безпеки й оборони та необхідність комплексних заходів у військовій, економічній, інформаційній та соціальній сферах [2].

Інституційна архітектура, яка реалізує політику нацбезпеки як складову державної стратегії, включає Раду національної безпеки і оборони України як координаційний орган при Президентові, Кабінет Міністрів (система міністерств і відомств), сектор безпеки, Сили оборони та інші державні органи. РНБО координує прийняття стратегічних рішень, Уряд відповідає за імплементацію політик через державні програми і плани, галузеві відомства розробляють секторні стратегії й здійснюють практичні заходи щодо забезпечення безпеки. Такий поділ і координація спрямовані на забезпечення зв'язку стратегічних цілей з оперативними заходами.

Практична реалізація принципу «нацбезпека як частина держстратегії» прослідковується через секторальні стратегії і рішення РНБОУ, які деталізують пріоритети: наприклад, інформаційна безпека, кібербезпека, енергетична і продовольча безпека, охорона здоров'я в особливий період. Окремі рішення РНБО та укази Президента України (насамперед, укази 2024–2025 років) свідчать про адаптацію політики безпеки до поточних ризиків (санкції, захист критичної інфраструктури, відповіді на загрози у сфері охорони здоров'я), що підтверджує динамічний характер інтеграції безпеки у державну стратегію [6 - 8].

Аналіз як базових актів національнобезпекового законодавства, так і останніх нормативів і розпорядчих рішень Президента і Уряду показує, що українська модель більш-менш орієнтована на швидку адаптацію стратегічних документів, як то: внесення змін у державні реєстри, застосування санкцій, оновлення складових РНБО, - що забезпечує оперативну реакцію на зовнішні та внутрішні виклики.

Як вважають О. О. Кот та А. Б. Гриняк, це демонструє, що система забезпечення нацбезпеки в Україні є не статичною категорією, відповідно, її можна позиціонувати як процедуру постійного перегляду пріоритетів і механізмів, що має важливе значення для довгострокового стратегічного планування держави [9, с. 55].

Інтеграція національної безпеки у державну стратегію має також соціально-економічний вимір. За цим критерієм національна безпека розглядається як передумова сталого розвитку, інвестиційної привабливості та соціальної згуртованості. Кабінет Міністрів і відповідні відомства формують програми, що поєднують оборонні потреби з економічною політикою (наприклад, підвищення стійкості постачань, розвиток критичної інфраструктури, мобілізація промислових потужностей). Такий підхід

підкреслює, що нацбезпека має бути синхронізована з макроекономічними та соціальними цілями держави [10, с. 93].

Серед головних викликів щодо ефективної нацбезпекового правового поля: забезпечення ефективного цивільного контролю та прозорості при одночасному збереженні оперативності дій; комплексне управління ризиками в умовах обмежених ресурсів; синхронізація національних та міжнародних (партнерських) зусиль; а також забезпечення прав людини та основних свобод під час реалізації заходів безпеки. Подолання цих викликів, насамперед, в умовах правового режиму воєнного стану, - вимагає збалансованих законодавчих рішень, вдосконалення міжвідомчої взаємодії та підвищення спроможності державних інституцій до стратегічного планування й імплементації.

Отже, національна безпека в Україні є невід'ємною складовою державної стратегії. Вона визначає довгострокові цілі розвитку, спрямовує трансформацію сектору безпеки та формує пріоритети політики у військовій, економічній, інформаційній і соціальній сферах. Для ефективної реалізації цього підходу необхідне, як вбачається, постійне оновлення стратегічних документів, зміцнення координації між інституціями та забезпечення прозорого цивільного контролю. Такий підхід робить державу стійкою й здатною швидко реагувати на сучасні виклики.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України. Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII / *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 17.09. 2025).
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 / [Офіційне інтернет-представництво Президента України]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 17.09.2025).
3. Рада національної безпеки і оборони України. Офіційні рішення та документи РНБО України / [Офіційний вебсайт РНБО України]. URL: <https://www.rnbo.gov.ua> (дата звернення: 17.09.2025).
4. Про Стратегію інформаційної безпеки України. Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021 / [Офіційне інтернет-представництво Президента України]. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41157> (дата звернення: 17.09.2025).
5. Рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про стан реалізації державної політики у сфері національної безпеки» (актуальні рішення 2024–2025 рр.) // РНБО України - офіційні публікації. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/> (дата звернення: 17.09.2025).

6. Політика у сфері національної безпеки та оборони / [Єдиний веб-портал органів виконавчої влади]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/reformi/bezpeka-ta-oborona> (дата звернення: 17.09.2025).

7. Офіс Президента України. Питання реалізації Стратегії національної безпеки України: офіційні матеріали та аналітичні огляди. URL: <https://www.president.gov.ua/news/all> (дата звернення: 17.09.2025).

8. Міністерство оборони України. Офіційні публікації щодо реформування сектору безпеки і оборони України / [Вебпортал Міністерства оборони України]. URL: <https://www.mil.gov.ua> (дата звернення: 17.09.2025).

9. Кот О. О., Гриняк А. Б. Доктрина національної безпеки і оборони України повоєнного періоду: проблеми формування. *Нове українське право*, Вип. 5, 2024. С. 53-59. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/667/609> (дата звернення: 17.09.2025).

10. Домбровська С., Помаза-Пономаренко А., Порока С., Урбанек А. Безпекова політика України в умовах євроінтеграції: *монографія*. Харків: НУЦЗУ, 2023. 252 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/18785/1/MonDPPU.pdf> (дата звернення: 17.09.2025).